

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Právní úprava průřezových nástrojů ochrany životního prostředí

Učební texty k semináři Ekologické inženýrství

Autor:

Ing. Eva Krčálová, Ph.D. (Mendelova univerzita v Brně)

Datum:

8. 4. 2010

Centrum pro rozvoj výzkumu pokročilých řídicích a senzorických technologií CZ.1.07/2.3.00/09.0031

TENTO STUDIJNÍ MATERIÁL JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM
FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY

OBSAH

Obsah.....	2
1. Posuzování vlivů na životní prostředí.....	4
1.1. Cíl, účel a předmět posuzování vlivů na životní prostředí.....	4
1.2. Zařazení EIA v rámci povolovacích řízení záměru	5
1.3. Účastníci procesu EIA.....	5
1.4. Způsob a fáze posuzování vlivů záměru na životní prostředí.....	6
1.4.1. Povinnost podat oznámení	7
1.4.2. Proces zjišťovacího řízení.....	7
1.4.3. Dokumentace posuzování vlivů na životní prostředí.....	8
1.4.4. Posudek	8
1.4.5. Stanovisko k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí.....	9
1.4.6. Veřejné projednání	10
1.5. Strategické posuzování	10
1.6. Informační systémy EIA a SEA	10
1.7. Posuzování vlivů na lokality soustavy Natura 2000	11
2. Integrovaná prevence a omezování znečištění (IPPC) podle požadavků zákona č. 76/2002 Sb.	12
2.1. Účel, předmět a cíl zákona integrované prevenci.....	12
2.1.1. Základní principy IPPC.....	13
2.2. Žádost o vydání integrovaného povolení	14
2.3. Integrované povolení.....	15
2.4. Účastníci povolovacího řízení o vydání integrovaného povolení	16
2.5. Nejlepší dostupné techniky (Best Available Techniques - BAT)	17
2.6. Informační systém IPPC	18
3. Registry znečišťování životního prostředí	19
3.1. Účel a cíl registrů znečišťování	19

3.2.	Evropský registr úniků a přenosů znečišťujících látek (E-PRTR)	20
3.3.	Integrovaný registr znečišťování životního prostředí (IRZ)	20
3.3.1.	Rozsah ohlašovacích povinností do IRZ.....	21
3.3.2.	Rozsah ohlašování do IRZ.....	21
3.4.	Integrovaný systém plnění ohlašovacích povinností (ISPOP).....	22
	Seznam použité literatury	23

1. POSUZOVÁNÍ VLIVŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Postup při posuzování vlivu plánovaného záměru nebo koncepce na životní prostředí upravuje zákon č.100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto zákona se posuzují vlivy na obyvatelstvo a vlivy na životní prostředí, zahrnující vlivy na živočichy, rostliny, ekosystémy, půdu, horninové prostředí, vodu, ovzduší, klima, krajinu, přírodní zdroje, hmotný majetek a kulturní památky, vymezené zvláštními předpisy a jejich vzájemné působení. Posuzují se vlivy, které způsobí nejen provozování daného záměru, ale i jeho příprava, provádění, ukončení provozu a případná sanace či rekultivace.

1.1. Cíl, účel a předmět posuzování vlivů na životní prostředí

Účelem posuzování vlivů na životní prostředí je získat objektivní odborný podklad pro vydání rozhodnutí podle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), a přispět tak k udržitelnému rozvoji společnosti.

Cílem posuzování vlivů na životní prostředí je zjistit, popsat a komplexně vyhodnotit předpokládané vlivy připravovaných záměrů (staveb, činností a technologií) a koncepcí a formulovat tak opatření ke zmírnění negativních vlivů na životní prostředí a tím i zakotvení politiky ochrany životního prostředí do rozhodovacího procesu.

Předmětem posuzování vlivů na životní prostředí jsou záměry (stavby, činnosti a technologie), které uvádí příloha č. 1, kategorie I (záměry vždy podléhající posouzení), záměry uvedené v příloze č. 1, kategorie II (záměry vyžadující zjišťovací řízení) a změny těchto záměrů uvedené v § 4 odst. 1 zákona. V rámci EIA jsou posuzovány i záměry, které nedosahují limitů uvedených v příloze č. 1 tzv. podlimitní záměry. Předmětem posuzování podle zákona je také posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí podle § 10a zákona. Koncepcí se pro účely posuzování vlivů na životní prostředí rozumí strategie, politiky, plány nebo programy zpracované nebo zadané orgánem veřejné správy a následně orgánem veřejné správy schvalované nebo ke

schválení předkládané. Konceptí jsou tedy veškeré dokumenty strategického charakteru, které jsou připravovány nebo schvalovány na úrovni vlády, ministerstev, krajů a obcí.

Posuzování vlivů na životní prostředí podléhají vymezené záměry, jichž provedení by mohlo závažně negativně ovlivnit životní prostředí.

Zjednodušeně lze napsat, že proces posuzování vlivů na životní prostředí se skládá ze dvou fází. První fáze zahrnuje zjišťovací řízení a druhou fází je pak vlastní posuzování vlivů na životní prostředí, kdy druhá fáze u vyjmenovaných záměrů buď v příloze č. 1 kategorie II zákona, nebo u podlimitních záměrů na základě výsledků zjišťovacího řízení nemusí proběhnout.

1.2. Zařazení EIA v rámci povolovacích řízení záměru

Proces EIA by měl proběhnout a většinou se tak děje ještě před zahájením povolovacích řízení (územního a stavebního). V některých případech se však může teprve po zahájení územního či stavebního řízení ukázat, že rozsah investičního záměru vyžaduje takové posouzení. V takovém případě je nutné řízení přerušit do vydání stanoviska EIA.

Přehled povolovacích řízení se zařazeným procesem EIA:

- územní plán (nebo změna ÚP) – podléhá SEA,
- hodnocení vlivů na životní prostředí (EIA),
- zvláštní povolení (např. výjimky ze zákona o ochraně přírody a krajiny, vodoprávní povolení atd. - spektrum zvláštních povolení je odvislé od typu projednávané stavby),
- územní rozhodnutí (územní řízení),
- integrované povolení (IPPC),
- stavební povolení (stavební řízení),
- kolaudační rozhodnutí (kolaudační řízení)

1.3. Účastníci procesu EIA

Účastníci procesu EIA jsou následující:

- Oznamovatel záměru nebo předkladatel koncepce - ten kdo hodlá záměr nebo koncepci provést,
- autorizovaná osoba zpracovávající dokumentaci posouzení vlivů záměru na životní prostředí a veřejné zdraví nebo vyhodnocení vlivu koncepce,
- autorizovaná osoba, zpracovávající posudek dokumentace EIA (nesmí být stejná jako ta co zpracovává dokumentaci).

V případě zájmu se procesu EIA může zúčastnit jakýkoli občan nebo organizace. Proces vede tzv. příslušný úřad - podle charakteru a rozsahu záměru případně koncepce je příslušným úřadem krajský úřad příslušného kraje nebo Ministerstvo životního prostředí (odbor posuzování vlivů na životní prostředí a IPPC).

1.4. Způsob a fáze posuzování vlivů záměru na životní prostředí

Posuzování záměru zahrnuje zjištění, popis, posouzení a vyhodnocení předpokládaných přímých a nepřímých vlivů provedení i neprovedení záměru na životní prostředí. Při posuzování vlivů záměru na životní prostředí se vychází ze stavu životního prostředí v dotčeném území v době oznámení záměru. V dlouhodobém záměru se jeho jednotlivé etapy posuzují samostatně a v kontextu vlivů záměru jako celku.

Hodnotí se vlivy na životní prostředí při přípravě záměru, při jeho provádění, provozování i jeho ukončení, popřípadě důsledky jeho likvidace a dále sanace nebo rekultivace území, pokud povinnost sanace nebo rekultivace stanoví zvláštní právní předpis. Posuzuje se běžné provozování i možnost havárie.

Posuzování záměru zahrnuje i návrh opatření k předcházení nepříznivým vlivům na životní prostředí provedením záměru, k vyloučení, snížení, zmírnění nebo minimalizaci těchto vlivů, popřípadě ke zvýšení příznivých vlivů na životní prostředí provedením záměru, a to včetně vyhodnocení předpokládaných účinků navrhovaných opatření.

Proces posuzování vlivů na životní prostředí zahrnuje fáze podání oznámení, zjišťovací řízení u záměrů přílohy č. 1 kategorie II a podlimitních záměrů, fázi podání dokumentace s následným zpracováním posudku, veřejné projednání a vydání stanoviska.

1.4.1. *Povinnost podat oznámení*

Jestliže je připravován záměr, který svými kritérii odpovídá rozsahu realizovaného záměru uvedeném v příloze č. 1 zákona nebo by mohl mít významný vliv na životní prostředí a nemusí dosahovat uvedených parametrů (tzv. podlimitní záměr) je povinen jeho realizátor (investor) – oznamovatel podat na krajský úřad nebo na Ministerstvo životního prostředí oznámení.

Náležitosti oznámení jsou dány přílohou č. 3 zákona č. 100/2001 Sb. V případě podlimitního záměru jde o přílohu č. 3a. Jedná se o charakteristiku záměru, která je strukturována do požadovaných částí včetně identifikace oznamovatele.

V případě podlimitního záměru je oznamovateli z krajského úřadu do 15 dnů oznámeno, zda bude tento podlimitní záměr podléhat zjišťovacímu řízení.

Pokud si je oznamovatel vědom, že jeho záměr bude podléhat celému procesu posuzování vlivů na životní prostředí může oznámení podat v rozsahu dokumentace o posuzování vlivů na životní prostředí, to znamená v rozsahu přílohy č. 4 zákona č. 100/2001 Sb.

1.4.2. *Proces zjišťovacího řízení*

Cílem zjišťovacího řízení je upřesnění informací, které je vhodné uvést do dokumentace.

Zjišťovací řízení se zahajuje na podkladě oznámení a provádí se podle zásad (kritérií) uvedených v příloze č. 2 k zákonu č. 100/2001 Sb.

Při určování, zda záměr nebo změna záměru má významné vlivy na životní prostředí, přihlíží příslušný úřad vždy k:

- povaze a rozsahu záměru a jeho umístění,
- okolnosti, zda záměr nebo změna záměru svou kapacitou dosahuje příslušných limitních hodnot uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu kategorie II,
- obdržným vyjádřením veřejnosti, dotčených správních úřadů a dotčených územních samosprávných celků.

Pokud oznamovatel podal oznámení v rozsahu náležitostí dokumentace o posuzování vlivů na životní prostředí a v průběhu zjišťovacího řízení nebylo na krajský úřad doručeno žádné nesouhlasné vyjádření, krajský úřad do závěru zjišťovacího řízení stanoví, že oznámení se považuje za dokumentaci v rozsahu přílohy č. 4 zákona č. 100/2001 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Pokud tomu je naopak, krajský úřad vznesse požadavek dopracovat toto oznámení tak, aby odpovídalo požadavkům dokumentace.

1.4.3. Dokumentace posuzování vlivů na životní prostředí

Pokud oznamovatel nepodal oznámení v rozsahu přílohy č. 4 zákona č. 100/2001 Sb., tak na základě oznámení, vyjádření k oznámení a závěru zjišťovacího řízení zajistí zpracování dokumentace v písemné podobě v počtu vyhotovení stanoveném dohodou s příslušným úřadem (MŽP nebo Krajský úřad) a v elektronické podobě právě podle přílohy č. 4 zákon.

Pokud příslušný úřad zhodnotí, že předložená dokumentace obsahuje vše požadované náležitosti, zašle ji k vyjádření dotčeným správním úřadům a dotčeným územním samosprávným celkům a zajistí zveřejnění informace o dokumentaci. Každý se může vyjádřit k dokumentaci u příslušného úřadu, a to písemně do 30 dnů od zveřejnění informace o dokumentaci.

Příslušný úřad také zajistí doručení dokumentace zpracovateli posudku o vlivech záměru na životní prostředí (dále jen „posudek“). Tomuto zpracovateli také následně po obdržení doručí vyjádření dotčených správních úřadů a územních samosprávných celků.

Dokumentaci dle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí může zpracovávat pouze osoba autorizovaná dle tohoto zákona.

1.4.4. Posudek

Posudek o vlivech záměru na životní prostředí stejně jako dokumentaci může zpracovávat pouze autorizovaná osoba. V tomto případě zpracovatel posudku. Zpracovatel posudku ho zpracovává v souladu s požadavky přílohy č. 5 zákona č. 100/2001 Sb. a to do 60 dnů od obdržení dokumentace včetně příslušných vyjádření.

Zpracovatel posudku zašle posudek příslušnému úřadu v dohodnutém počtu, termínu a formě. Pokud posudek splňuje náležitosti přílohy č. 5 zákona, zašle jej příslušný úřad do 10 pracovních dnů ode dne jeho obdržení oznamovateli, dotčeným správním úřadům a dotčeným územním samosprávným celkům. V téže lhůtě zveřejní posudek na internetu a zajistí zveřejnění informace o posudku záměru. Pokud posudek nesplňuje náležitosti podle tohoto zákona, příslušný úřad jej vrátí do 10 pracovních dnů ode dne obdržení zpracovateli posudku k doplnění nebo přepracování.

K posudku je každý oprávněn zaslat příslušnému úřadu písemné vyjádření ve lhůtě do 30 dnů ode dne zveřejnění informace o něm, popřípadě se k němu vyjádřit na veřejném projednání.

1.4.5. Stanovisko k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí

Krajský úřad na základě dokumentace, posudku a veřejného projednání vydá stanovisko k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí. Toto stanovisko je odborným podkladem pro vydání rozhodnutí podle zákona o územním plánování a stavebním řádu, nejedná se o závazné rozhodnutí. Platnost stanoviska je 2 roky ode dne vydání. Oznamovatel si může zažádat o prodloužení platnosti o další dva roky a to i opakovaně pokud nedošlo k podstatným změnám realizace záměru. Bez stanoviska nelze získat rozhodnutí k provedení v žádném správním ani jiném řízení nebo v jiném postupu podle zákona o územním plánování a stavebním řádu.

Pokud je na základě závěru ze zjišťovacího řízení stanoveno, že záměr nebude dále posuzován dle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí, platí že písemný závěr ze zjišťovacího řízení má v případě vydávání rozhodnutí dle zákona o územním plánování a stavebním řádu stejnou hodnotu jako stanovisko.

Při svém rozhodování podle zákona o územním plánování a stavebním řádu bere správní úřad vždy v úvahu obsah stanoviska nebo závěru ze zjišťovacího řízení. Jsou-li ve stanovisku uvedeny konkrétní požadavky týkající se ochrany životního prostředí, zahrne je do svého rozhodnutí; v opačném případě uvede důvody, pro které tak neučinil nebo učinil jen částečně. Rozhodnutí musí vždy obsahovat odůvodnění.

1.4.6. *Veřejné projednání*

Krajský úřad může od veřejného projednání dokumentace a posudku upustit neobdrží-li žádné odůvodněné nesouhlasné vyjádření k dokumentaci.

Pokud se veřejné projednání dokumentace a posudku koná, slouží k projednání sporných skutečností s realizací posuzovaného záměru. Účastní se ho prostřednictvím svých zástupců krajský úřad, oznamovatel, dotčené správní úřady, dotčené samosprávné celky atd.

1.5. *Strategické posuzování*

Podobným způsobem jsou posuzovány i koncepce. Přesný postup s náležitostmi procesu je popsán v příslušných částech zákona č. 100/2001 Sb. Proces se nazývá strategické posuzování tzv. SEA. Fáze strategického posuzování koncepce zahrnují předložení oznámení koncepce, zjišťovací řízení, vyhodnocení vlivu koncepce pokud tak je požadováno na základě zjišťovacího řízení, zpracování návrhu koncepce a vydání stanoviska.

1.6. *Informační systémy EIA a SEA*

Informační systém EIA České republiky dle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, je určen pro potřeby úřadů vykonávajících funkci příslušného úřadu dle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí. Slouží k vedení evidence posuzovaných záměrů a ke zveřejňování dokumentů souvisejících s procesem posuzování vlivů na životní prostředí na internetu tak, jak ukládá zákon o posuzování vlivů na životní prostředí.

Informační systém o aktivitách posuzovaných dle zákona č. 244/1992 Sb. slouží k vedení evidence aktivit posuzovaných dle zákona ČNR č. 244/1992 Sb., jejichž posuzování bylo zahájeno před účinností zákona č. 100/2001 Sb. Provoz tohoto systému bude zajišťován i nadále, neboť posouzení zahájená před účinností zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, se dokončí podle zákona č. 244/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Informační systém SEA dle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, je určen pro potřeby úřadů vykonávajících funkci příslušného úřadu dle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí v oblasti SEA. Slouží k

vedení evidence posuzovaných koncepcí úrovně celostátní, regionální, ale i úrovně místní a ke zveřejňování dokumentů pořízených v průběhu procesu posuzování koncepcí tak, jak ukládá zákon.

Informační systémy EIA a SEA jsou přístupné ze stránek Ministerstva životního prostředí, ale také ze stránek České informační agentury životního prostředí (CENIA).

Informace o probíhajících procesech jsou zveřejňovány na úředních deskách dotčených územně samosprávných celků (krajské úřady, obecní úřady), v místních periodikách a na internetu. Informační systémy EIA/SEA tak umožňují veřejnosti sledovat průběh procesu posuzování záměrů a koncepcí.

Informační systém EIA (databáze záměrů) a informační systém SEA (databáze koncepcí) je centrální pro celou ČR a všechny příslušné úřady zde zveřejňují povinně zveřejňované dokumenty tak, jak ukládá zákon.

Součástí informačních systémů je přehled držitelů autorizace ke zpracování dokumentací a posudků, přehled legislativy vztahující se k procesu posuzování včetně výkladů a další sdělení.

1.7. Posuzování vlivů na lokality soustavy Natura 2000

Od roku 2004 je zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění zákona č. 218/2004 Sb. (§ 45i) stanovena povinnost posuzovat záměry také z hlediska hodnocení dopadů na lokality soustavy Natura 2000 tj. na evropsky významné lokality a ptačí území. Na rozdíl od stanoviska z procesu EIA je závěrečné stanovisko z tohoto procesu závazné.

Při hodnocení vlivů záměru na lokality soustavy Natura 2000 se postupuje podle zákona o EIA, pokud § 45i zákona 114/1992 o ochraně přírody a krajiny nestanoví jiný postup.

2. INTEGROVANÁ PREVENCE A OMEZOVÁNÍ ZNEČIŠTĚNÍ (IPPC) PODLE POŽADAVKŮ ZÁKONA Č. 76/2002 SB.

Integrovaná prevence a omezování znečištění (IPPC) je v České republice uplatňována prostřednictvím zákona č. 76/2002 Sb. o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (zákon o integrované prevenci), který vychází z principů a cílů směrnice Evropského Parlamentu a Rady č. 96/61/ES o integrované prevenci a omezování znečištění, která byla nahrazena směrnicí Evropského Parlamentu a Rady č. 2008/1/ES.

2.1. Účel, předmět a cíl zákona integrované prevenci

Pod integrovanou prevencí a omezováním znečištění byla definována zcela nová pravidla pro povolování výrobních činností velkých průmyslových a zemědělských provozů a vymezení požadavků na úroveň jejich řízení.

V přílohách zákona jsou uvedeny kategorie zařízení, která mají povinnost získat integrované povolení, seznam hlavních znečišťujících látek, pro které se stanovují emisní limity a nejdůležitější zásady, které je třeba brát v úvahu při definování nejlepší dostupné techniky (BAT).

Zákon neintegruje pouze ochranu životního prostředí jako celek založenou na principu zamezení přenášení znečištění z jedné jeho složky do druhé, ale integruje také požadavky složkové environmentální legislativy do jednoho povolení – tzv. integrovaného povolení (IP).

Proces integrované prevence a omezování znečištění lze brát jako právní nástroj, který má provozovatele vést k vytvoření si systému plnění požadavků environmentální legislativy a to nejen při kompletaci vlastní žádosti o vydání integrovaného povolení, ale dále tento systém udržovat tak, aby bylo v zařízení hospodařeno v souladu s podmínkami, které jsou v integrovaném povolení stanoveny.

Směrnice i zákon o IPPC stanovuje následující základní požadavky na provoz zařízení:

- musí být provedena vhodná preventivní opatření proti znečišťování životního prostředí, především na základě použití nejlepší dostupné techniky,
- nesmí docházet k významnému znečišťování,
- musí se předcházet vzniku odpadu (resp. škodlivin), a pokud odpad vznikne, má být především zhodnocován. Není-li zhodnocení možné z technického a ekonomického hlediska,
- musí se odpad odstranit tak, aby byl vyloučen nebo omezen jeho negativní dopad na životní prostředí,
- musí být efektivně využívána energie a další surovinové zdroje (např. voda),
- musí být přijata opatření k zabránění vzniku havárií a k omezení jejich následků a opatření k vyloučení rizika znečištění po definitivním ukončení provozu zařízení a dále k revitalizaci lokality.

V rámci plnění požadavků integrované prevence je nezbytné se zaměřit na následující činnosti:

- pravidelné hodnocení souladu skutečného stavu s právními požadavky,
- uplatňování a zlepšování systému komunikace s veřejností a správními orgány v oblasti ochrany životního prostředí.

2.1.1. *Základní principy IPPC*

Proces integrované prevence je založen na následujících principech:

- princip prevence,
- princip integrovaného povolování,
- princip snižování rizika u zdroje,
- princip uplatňování nejlepších dostupných technik (BAT),
- princip vyjednávání a komunikace,
- princip transparentnosti,
- princip subsidiarity.

2.2. Žádost o vydání integrovaného povolení

Vzor žádosti o vydání integrovaného povolení je obsažen ve vyhlášce č. 554/2002 Sb., kterou se stanoví vzor žádosti o vydání integrovaného povolení, rozsah a způsob jejího vyplnění ve znění pozdějších předpisů. Za vlastní žádostí, tabulkovou částí A, je ve vyhlášce uveden seznam příloh, které by měla žádost o vydání integrovaného povolení obsahovat. Dle typu zařízení může být tento seznam v rámci jednotlivých bodů značně variabilní. Dále následuje část B vyhlášky, kde je stručně a obecně uveden návod jak jednotlivé části vzoru žádosti vyplňovat. Vzor žádosti je jednotný pro všechny typy zařízení uvedené v příloze č. 1 zákona č. 76/2002 Sb., ale je ho možno dle typu zařízení modifikovat a doplňovat konkrétním upřesňujícím slovním doprovodem.

Žádost o vydání integrovaného povolení podává u nových zařízení investor anebo provozovatelé u stávajících zařízení. Žádost je povinen podat i provozovatel zamýšlející uskutečnit významnou změnu provozu. O tom zda je nutné podat novou žádost o vydání integrovaného povolení při změně zařízení, jehož provozovatel již vlastní integrované povolení, rozhoduje krajský úřad. Na základě komunikace lze s krajským úřadem vyjednat vhodný způsob změny výrokové části již vydaného integrovaného povolení za podmínky, že provedená změna nebude mít výrazný dopad na životní prostředí. U změny zařízení, která bude posuzována dle zákona č. 100/2001 Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí ve znění pozdějších předpisů (EIA) je automaticky vyžadována nová žádost o vydání integrovaného povolení.

Žádost je odevzdávána v listinné podobě a v elektronické podobě včetně všech příloh na příslušný krajský úřad na oddělení IPPC a posuzování vlivů na životní prostředí. Za podání žádosti respektive za vydání integrovaného povolení je provozovatel povinen zaplatit správní poplatek 30 000,- v případě povinné žádosti a 5 000,- v případě dobrovolně podané žádosti.

K získání integrovaného povolení musí provozovatel v žádosti uvést nejen, jak zařízení naplňuje požadavky jednotlivých environmentálních předpisů, ale také musí porovnat své zařízení s nejlepšími dostupnými technikami v zájmu maximalizace využití surovin a minimalizace energetické náročnosti provozů a minimalizace produkce znečištění životního prostředí v podobě emisí a odpadů.

Žádost obsahuje popis:

- zařízení a jeho činností,
- surovin a pomocných materiálů, dalších látek a energií, která jsou v zařízení používána nebo jím produkována,
- zdrojů emisí ze zařízení,
- podmínek staveniště zařízení,
- charakteru a množství předpokládaných emisí ze zařízení do jednotlivých složek prostředí, jakož i významných účinků těchto emisí na životní prostředí,
- navrhované technologie a další metody určené pro předcházení vzniku a nebo, pokud to není možné, k omezení emisí ze zařízení,
- opatření k předcházení vzniku odpadů, popřípadě ke zhodnocování odpadů, které v zařízení vznikají,
- plánovaná opatření k dodržení obecných povinností provozovatele (např. havarijní připravenost nebo způsob navrácení místa provozu do uspokojivého stavu po ukončení činnosti),
- plánovaná opatření k monitorování emisí do životního prostředí.

2.3. Integrované povolení

Na základě splnění požadavků plynoucích ze zákona o IPPC je vydáno integrované povolení, které je výsledkem povoloovacího řízení na základě předložení žádosti o vydání integrovaného povolení. Integrované povolení lze chápat jako rozhodnutí, kterým se stanoví podmínky provozu jistých přesně specifikovaných průmyslových a zemědělských zařízení a které se vydává namísto rozhodnutí, stanovisek, vyjádření a souhlasů vydávaných podle právních předpisů v oblasti ochrany životního prostředí, ochrany veřejného zdraví a v oblasti zemědělství, pokud to tyto předpisy umožňují. Povinnost provozovatele žádat o vyjádření, resp. stanovisko několika různých orgánů je tak nahrazeno povinností získat jedno jediné povolení v rámci jediného administrativního řízení.

Integrované povolení je vydáváno na dobu neomezenou, ale jeho životnost je limitována změnami v zařízení, které mohou významně ovlivnit životní prostředí nebo vyvíjející se legislativa.

Integrované povolení přihlíží k místním podmínkám, kde se předmětné zařízení nachází a dále obsahuje individuálně stanovované emisní limity nebo ekvivalentní technické parametry a provozní podmínky vycházející z nejlepších dostupných technik, které nepřekračují únosné náklady pro provozovatele a které jsou definovány v referenčních dokumentech nejlepších dostupných technik (BREF).

2.4. Účastníci povolovacího řízení o vydání integrovaného povolení

Podle zákona o integrované prevenci jsou účastníkem řízení:

- provozovatel zařízení,
- obec, na jejímž území se nachází zařízení či se má nacházet,
- kraj, na jehož území se zařízení nachází či se má nacházet.

Občanská sdružení, obecně prospěšné organizace, zaměstnavatelské svazy a hospodářské komory, k jejichž činnostem patří prosazování a ochrana profesních a veřejných zájmů jsou účastníky řízení, pokud se do procesu přihlásí.

Jelikož zákon o integrované prevenci respektuje Aarhuskou úmluvu, je jednání o vydání integrovaného povolení veřejná záležitost a může se ho účastnit každý, pokud se jako účastník do 30 dnů od zveřejnění stručného shrnutí žádosti přihlásí Krajskému úřadu. Většinou se jedná o zástupce obce či krajů, jejichž území je zařízením ovlivněno.

Za účastníky řízení se považují také správní úřady dle jednotlivých právních předpisů ochrany životního prostředí a dalších předpisů, které zákon o integrované prevenci integruje.

Jako odborně způsobilá osoba byla ze zákona o integrované prevenci zřízena Cenia, která je organizační složkou působící pod MŽP. Seznam další odborně způsobilých osob (OZO) zveřejňuje MŽP ve Věstníku MŽP.

Odborně způsobilá osoba může na základě žádosti Krajského úřadu zaujímat stanovisko k obsahu žádosti, hodnotit vyjádření příslušných správních úřadů a účastníků řízení a předkládat povolujícímu úřadu souhrnné vyjádření. Přitom by měla vzít v úvahu i vyjádření veřejnosti a dotčeného státu. O zpracovaném návrhu vyjádření musí odborně způsobilá osoba neprodleně informovat provozovatele zařízení.

2.5. Nejlepší dostupné techniky (Best Available Techniques - BAT)

Nejlepší dostupná technika podle zákona o integrované prevenci představuje nejúčinnější a nejpokročilejší stádium vývoje činnosti a jejich provozních metod, dokládající vhodnost určité techniky jako základu pro stanovení emisních limitů k zabránění, nebo není-li to možné, ke snížení emisí a vlivů na životní prostředí jako celku, při dodržení technické a ekonomické dostupnosti.

Podrobnější definice jednotlivých částí tohoto pojmu jsou následující:

- technika – zahrnuje jak používanou technologii, tak i způsob, jakým je zařízení navrhováno, budováno, udržováno, provozováno a po dožití vyřazováno z provozu,

- dostupná – znamená, že technika je již vyvinuta v měřítku, které umožňuje její zavedení v příslušném výrobním odvětví za ekonomicky a technicky přijatelných podmínek s přihlédnutím k nákladům a výhodám, bez ohledu na to, zda je v dotyčném členském státě EU vyráběna či používána, pokud je provozovateli dostupná za rozumných podmínek,

- nejlepší – znamená nejúčinnější pro dosažení vysoké úrovně ochrany životního prostředí jako celku.

Nejlepší dostupné techniky jsou uváděny v Referenčních dokumentech nejlepších dostupných technik (BREF). Tyto dokumenty vznikají jako výsledek výměny informací o nejlepších dostupných technikách na národní a mezinárodní úrovni. Jedná se o soupis technik a technologií, které jsou v daném výrobním odvětví v rámci EU běžně používány. Jedna z kapitol v těchto dokumentech obsahuje popis technik a technologií, které odpovídají parametrům BAT v daném výrobním odvětví.

Vývoj nejlepších dostupných technik je kontinuální proces a z tohoto důvodu existuje proces revize a aktualizace stávajících BREF.

Veškeré referenční dokumenty nejlepších dostupných technik v originále tak i přeložené jsou dostupné na internetových stránkách věnovaných problematice IPPC (www.ippc.cz).

Na ověřování, stanovování BAT a kompletaci BREF se podílí i tzv. technická pracovní skupina (TPS), jejíž členové jsou odborníci z vybraného průmyslového odvětví. Tyto technické pracovní skupiny pracující při MŽP MPO nebo MZE se nepodílí pouze na identifikaci a ověřování BAT, ale mají v procesu IPPC také funkci osvětovou a vzdělávací. Podílí se na komunikaci s ostatními členskými státy EU mezi nimiž probíhá aktivní výměna informací o průběhu procesu IPPC a také výměna zkušeností o aplikaci BAT. Členové TPS se podílejí na výzkumných projektech, sestavování publikací a příruček a dále poskytují odborné poradenství provozovatelům zařízení v oblasti naplňování požadavků zákona č. 76/2002 Sb.

2.6. Informační systém IPPC

Shromažďuje dokumenty a informace o procesu IPPC. Je provozován MŽP dle zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci. Je dostupný na: <http://www.mzp.cz/ippc>

Ministerstvo životního prostředí pečlivě sleduje stav žádostí o integrované povolení. Na základě ustanovení zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci vytvořilo MŽP průběžně aktualizovaný informační zdroj, kterým jsou publikovány autorizované a věrohodné informace o sledování řízení integrovaného povolení. Zdroj lze je využívat bez omezení ovšem s podmínkou uvedení zdroje.

Výměna informací o stavu žádostí o integrované povolení je založena na jednoduchém principu - katalog/fond. V katalogu jsou zaneseny základní identifikační údaje všech dílčích informačních zdrojů, které tvoří fond. V každou chvíli je k dispozici aktuální katalog, ze kterého je patrná i poslední změna každého zdroje.

3. REGISTRY ZNEČIŠŤOVÁNÍ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Provozovatelé zařízení v České republice v současnosti hlásí do dvou stěžejních registrů znečišťování životního prostředí. Na úrovni Evropské unie se jedná o Evropský registr úniků a přenosů znečišťujících látek (European Pollutant Releases and Transfer Register - E-PRTR). V České republice byl na základě požadavků legislativy EU zřízen samostatný národní registr tzv. integrovaný registr znečišťování životního prostředí (IRZ). Provozovatelé mimo ohlašování do těchto dvou registrů mají také povinnost podávat hlášení o skutečnostech, které stanoví složkové právní předpisy. Vybraná hlášení dle těchto předpisů jsou od roku 2010 plněna prostřednictvím Integrovaného Systému Plnění Ohlašovacích Povinností (ISPOP).

3.1. Účel a cíl registrů znečišťování

Registry úniků a přenosů znečišťujících látek (Pollutant Release and Transfer Registers – PRTR) jsou seznamy nebo databáze znečišťujících látek jejich úniků a přenosů. PRTR zahrnují informace o únicích látek do ovzduší, vody a půdy, stejně tak i o přenosech odpadů ke zpracování nebo odstranění. Úniky a přenosy jsou uváděny pro jednotlivé látky a jsou spojeny přímo s konkrétní provozovnou. Registry jsou zdarma veřejně dostupné.

Účelem registrů je přispět k posílení integrovaného přístupu v ochraně životního prostředí a k podpoře šetrnějšího chování. Pro státy, ale i pro průmyslové podniky jsou údaje z registrů potřebné k formulaci environmentálních politik a jako nástroj ekologického řízení.

Zásadní význam mají registry při informování veřejnosti, která má možnost získat jinak obtížně zjistitelné údaje o únicích a přenosech konkrétních znečišťujících látek z jednotlivých podniků.

Veřejná kontrola působí na odpovědnější ekologické chování jednotlivých podniků. Průmyslovému a zemědělskému sektoru slouží data z registru jako nástroj ekologického řízení (úspory látek, zavádění nových technologií), případně jako zdroj statistických údajů pro analytické účely.

3.2. Evropský registr úniků a přenosů znečišťujících látek (E-PRTR)

Evropský registr úniků a přenosů znečišťujících látek byl ustanoven Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 166/2006, kterým se zřizuje evropský registr úniků a přenosů znečišťujících látek a kterým se mění směrnice Rady č. 91/689/EHS a 96/61/ES. Toto nařízení určuje přímo strukturu registru, způsob a rozsah ohlašování do něj.

Evropský PRTR nahradil Evropský registr emisí znečišťujících látek (EPER), který byl založen rozhodnutím 2000/479/ES. EPER byl registr, kam měli povinnost ohlašovat pouze provozovatelé zařízení, která spadala pod působnost směrnice o IPPC.

Příloha I nařízení E-PRTR uvádí 65 činností, příloha II uvádí seznam ohlašovaných látek v podobě úniků do půdy, vody a ovzduší včetně ohlašovacích prahů. V případě údajů o přenosech odpadů je nutno specifikovat druh odpadu (nebezpečný a ostatní) s uvedením způsobu dalšího nakládání s odpadem a s uvedením názvu a adresy subjektu provádějícího využití nebo odstranění tohoto odpadu a lokality skutečného využití nebo odstranění. Pro nebezpečný odpad platí prahová hodnota 2 t/rok a u ostatního odpadu 2000 t/rok.

3.3. Integrovaný registr znečišťování životního prostředí (IRZ)

V rámci ČR byl jako veřejně přístupný informační systém úniků a přenosů znečišťujících látek zřízen původně zákonem č. 76/2002 Sb. o integrované prevenci tzv. Integrovaný registr znečišťování životního prostředí (IRZ). V roce 2008 bylo fungování IRZ v návaznosti na evropské nařízení č. 166/2006/ES upraveno samostatným právním předpisem zákonem č. 25/2008 Sb., o integrovaném registru znečišťování a integrovaném systému plnění ohlašovacích povinností v oblasti životního prostředí a změně některých zákonů, a prováděcím nařízením vlády č. 145/2008 Sb., kterým se stanoví seznam znečišťujících látek a prahových hodnot a údaje požadované pro ohlašování do integrovaného registru znečišťování životního prostředí. Oba právní předpisy v návaznosti na evropské nařízení o Evropském registru úniků a

přenosů znečišťujících látek dotváří rozsah požadovaných údajů ohlašovaných do IRZ od ohlašovacího roku 2009.

3.3.1. Rozsah ohlašovacích povinností do IRZ

Rozsah ohlašovacích povinností je upraven nařízením o E-PRTR, zákonem o IRZ a nařízením vlády o IRZ. Rozsah ohlašovacích povinností v oblasti úniků a přenosů je pro obě skupiny provozovatelů (s činností podle nařízení o E-PRTR i bez této činnosti) stejný. Ohlašují se:

- úniky znečišťujících látek podle přímo účinného nařízení o E-PRTR (příloha II nařízení o E-PRTR),
- přenosy odpadů podle přímo účinného nařízení o E-PRTR – pro přenos odpadu mimo lokalitu provozovny jsou prahové hodnoty – 2 tuny za rok pro nebezpečný odpad a 2 000 tun pro ostatní odpad,
- přenosy látek v odpadních vodách podle přímo účinného nařízení o E-PRTR (příloha II nařízení o E-PRTR),
- úniky znečišťujících látek podle nařízení vlády č. 145/2008 Sb. (příloha č. 1 nařízení č. 145/2008 Sb.),
- přenosy znečišťujících látek v odpadech mimo provozovnu podle nařízení vlády č. 145/2008 Sb. vznikající přímo nebo v přímé souvislosti s činností zařízení v provozovně (příloha č. 2 nařízení č. 145/2008 Sb.).

3.3.2. Rozsah ohlašování do IRZ

Při určování rozsahu a struktury integrovaného registru znečišťování je stěžejní rozsah a struktura E-PRTR, neboť nařízení o E-PRTR přímo stanovuje minimální rozsah národních registrů tedy i českého IRZ. Příloha II k nařízení o E-PRTR obsahuje 91 látek, které se musí objevit v registrech všech 27 členských států. Je ovšem plně v souladu s nařízením o E-PRTR, pokud země vedou širší registry (např. větší počet látek, nižší ohlašovací prahy, větší rozsah povinných subjektů, další sledované údaje). V případě IRZ se jedná o dvě látky sledované navíc v únicích do ovzduší (styren, formaldehyd) a sledování látek v přenosech v odpadech mimo provozovnu.

3.4. Integrovaný systém plnění ohlašovacích povinností (ISPOP)

Provoz informačního systému ISPOP je nařízen podle § 4 zákona č. 25/2008 Sb., o integrovaném registru znečišťování životního prostředí a integrovaném systému plnění ohlašovacích povinností v oblasti životního prostředí. Jedná se o systém, který zajišťuje příjem a zpracování vybraných ohlašovacích povinností (evidencí, hlášení) z oblasti životního prostředí a další distribuci hlášení dotčeným institucím státní a veřejné správy.

Pomocí tohoto systému jsou podávány ohlašovací povinnosti vyplývající ze zákona o odpadech, o vodách, obalech a ochraně ovzduší pouze elektronickou podobou prostřednictvím účtu ohlašovatele, který mu byl zřízen po jeho registraci. Duplicitní zasílání listinných podob hlášení na správní úřady není vyžadováno.

V roce 2010 je systém určen pouze pro ohlašovatele, kteří mají současně povinnost ohlašovat do IRZ. Všemi ohlašovатели bude muset být systém plně využíván od roku 2012.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí)
- [2] Zákon č. 76/2002 Sb. o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci)
- [3] Nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č. 166/2006, kterým se zřizuje evropský registr úniků a přenosů znečišťujících látek a kterým se mění směrnice Rady 91/689/EHS a 96/61/ES.
- [4] Zákon č. 25/2008 Sb., o integrovaném registru znečišťování životního prostředí a integrovaném systému plnění ohlašovacích povinností v oblasti životního prostředí a o změně některých zákonů
- [5] Nařízení vlády č. 145/2008 Sb., kterým se stanoví seznam znečišťujících látek a prahových hodnot a údaje požadované pro ohlašování do integrovaného registru znečišťování životního prostředí
- [6] Vyhláška č. 554/2002 Sb. Vyhláška, kterou se stanoví vzor žádosti o vydání integrovaného povolení, rozsah a způsob jejího vyplnění
- [7] [online] www.irz.cz. Použito 31.3.2010
- [8] [online] www.ispop.cz. Použito 31.3.2010
- [9] [online] www.mzp.cz/ippc. Použito 31.3.2010
- [10] [online] http://tomcat.cenia.cz/eia/view.jsp?view=eia_cr. Použito 31.3.2010
- [11] [online] <http://eia.cenia.cz/sea/koncepce/prehled.php>. Použito 31.3.2010

Centrum pro rozvoj výzkumu pokročilých řídicích a sensorických technologií
CZ.1.07/2.3.00/09.0031

Ústav automatizace a měřicí techniky
VUT v Brně
Kolejní 2906/4
612 00 Brno
Česká Republika

<http://www.crr.vutbr.cz>

info@crr.vutbr.cz